

แนวโน้มการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

การสอนภาษาอังกฤษ ได้มีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการเรื่อยมา ทั้งในแนวการสอนและจุดมุ่งในการเรียน เริ่มต้นจากการสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar-Translation Method) มาเป็นการสอนแบบตรง (Direct Method) และการสอนแบบ Audio-Lingual หรือ Aural-Oral-Approach ซึ่งเป็นแบบที่นิยมกันทั่วโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา การสอนภาษาคำแนว Audio-Lingual เน้นเรื่องการสอนฟังและพูดเป็นประการสำคัญ เพราะถือว่าภาษาคือเรื่องของการแสดงออกทางการพูด (oral expression) ส่วนการอ่านและเขียนนั้น ต้องรอไปจนกว่าผู้เรียนจะมีความสามารถในการฟังและพูดเป็นอย่างดีแล้ว การสอนตามแนวนี้ถือว่าการรับรู้ทางภาษา (language acquisition) เกิดขึ้นจากการฝึกพูดตามแบบหลายๆ ครั้งจนเกิดเป็นนิสัย (habit formation) ขึ้นและถือว่าการสอนภาษาต่างประเทศจะสัมฤทธิ์ผลเมื่อ 1) ชั้นเรียนต้องมีผู้เรียนน้อยคน 2) ต้องเป็นการสอนแบบเข้ม (intensive training) 3) ต้องให้ผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษานั้น ๆ หรือที่มีความรู้ในภาษานั้น ๆ ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา 4) ผู้สอนต้องมีคุณภาพสูงพอที่จะคุมการสอนที่ประกอบด้วย การฝึกเป็นส่วนมาก

แม้ว่าการสอนตามแนว Audio Lingual จะได้รับการพิสูจน์ว่าประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่งในการสอนภาษาต่างประเทศในกองทัพบกสหรัฐในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือในการสอนภาษาต่างประเทศแก่อาสาสมัครอเมริกันที่ออกไปทำงานตามประเทศต่างๆ ในเอเชียและอเมริกาใต้ก็ตาม ก็ไม่อาจสรุปได้ว่า การสอนตามแนวดังกล่าวจะประสบความสำเร็จในทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสภาพการณ์ในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าไม่เอื้ออำนวยต่อการสอน

ตามแนวนี้เลย เพราะ 1) ห้องเรียนของเราใหญ่ ประกอบด้วยผู้เรียน 30-50 คน 2) มีเวลาเรียนเพียงสัปดาห์ละ 4-6 ชั่วโมง จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการสอนแบบเข้ม ที่ต้องใช้เวลานับวันละหลายชั่วโมง 3) ผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษาหรือผู้สอนคนไทยที่มีความรู้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามีน้อยมาก 4) ผู้สอนที่มีคุณภาพสูงมีไม่พอ และที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนไทยแทบจะไม่มีโอกาสนำทักษะการฟังและพูดไปใช้นอกห้องเรียนเลย เพราะนักเรียนไทยเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ไม่ใช่เป็นภาษาที่สองเหมือนในบางประเทศ

เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงแนวการสอนภาษา

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความจำเป็นในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยส่วนมากไม่ได้อยู่ที่ความสามารถในการพูด ทั้งที่การสอนแบบ Audio-Lingual นั้น แต่เป็นความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาอังกฤษ ซึ่งยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาในระดับสูงและในชีวิตประจำวัน แต่ทั้ง ๆ ที่รัฐทุ่มเงินของการสอนภาษาตามแนวดังกล่าว ผู้สอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยทุกระดับการศึกษาก็ต้องยอมทนต่อการสอนตามแนวนี้มาเป็นเวลาหลายปี เพราะยังมีความเชื่อตามทฤษฎีการสอนแนว Audio-Lingual ที่ว่า เมื่อผู้เรียนมีความสามารถในการฟังและพูดอย่างดีแล้วความสามารถทั้งสองประการจะนำไปสู่ความสามารถในการอ่านและเขียนในที่สุด แต่ผู้สอนก็ต้องคอยด้วยความผิดหวัง เพราะผู้เรียนไม่สามารถฟังและพูดอย่างมีประสิทธิภาพได้แม้จะเรียนมานานก็ปีก็ตาม เมื่อการเรียนในระยะแรก คือฟังและพูดไม่ประสบผลสำเร็จ การเรียนในระยะที่สอง คืออ่านและเขียนก็เลยล้มเหลวไปด้วย ในที่สุดนักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษาก็ยังไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษดีพอที่จะนำไปใช้ได้เลยแม้แต่ทักษะเดียว จึงนับว่าเป็นการสูญเปล่าทางการศึกษาอย่างน่าเสียดาย

เมื่อทักษะการอ่านยังเป็นความจำเป็นต่อนักศึกษาไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาซึ่งตำราเรียนและเอกสารประกอบการเรียนต่าง ๆ ส่วนมากยังเป็นภาษาอังกฤษ จึงได้มีความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นในอันที่จะเปลี่ยนแนวการสอนจากสิ่งที่เคยเรียกกันคุ้นหูว่า “ภาษาอังกฤษทั่วไป (General English)” เป็นการสอนภาษาอังกฤษที่มีชื่อเรียกกันต่าง ๆ เช่น การสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์พิเศษ หรือ ESP (English for Special Purposes) การสอนภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ EST (English for Science and Technology)

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์ทางวิชาการ หรือ EAP (English for Academic Purposes) และการสอนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ ESTP (English for Scientific and Technological Purposes) ซึ่งทั้งหมดคนมีจุดมุ่งในการสอนอย่างเดียวกันคือเพื่อพัฒนาทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ถูกต้อง และรวดเร็ว เป็นสำคัญ

แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการสอนภาษา

การเปลี่ยนแปลงแนวการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาคงที่กล่าวมาข้างต้น มีผลสืบเนื่องมาจากความล้มเหลวในการสอนภาษาอังกฤษทั่วไป หน่วยงานทางด้านภาษาที่ริเริ่มและกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ในประเทศไทยได้แก่ สถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษ ของทบวงมหาวิทยาลัย (ในขณะนั้น) ที่ได้จัดสัมมนาในระดับชาติ เรื่องการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ขึ้น ณ โรงแรมรถไฟ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2517 ในการสัมมนาครั้งนี้ ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ และแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงแนวการสอนภาษาอังกฤษให้เป็นลักษณะวิชาบริการ (service course) แก่สาขาวิชาอื่น ๆ ได้ถูกนำมาอภิปรายในการสัมมนาด้วย

ในปีเดียวกัน Regional English Language Center หรือ RELC ณ ประเทศสิงคโปร์ ก็ได้จัดสัมมนาระหว่างชาติ ในบรรดาประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ขึ้น เรื่อง "Recent Developments and Research in Readings Relevant to the Teaching and Learning of English in Southeast Asia" การสัมมนาระหว่างประเทศที่ประเทศสิงคโปร์ครั้งนี้ ได้กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการเปลี่ยนแนวการสอนจากภาษาอังกฤษทั่วไปมาเป็นการสอนเพื่อฝึกทักษะการอ่าน ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ในภูมิภาคนี้มากขึ้น

และเมื่อปลายเดือนเมษายน 2521 ที่ผ่านมานี้ สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CULI) ก็ได้จัดสัมมนาระดับชาติว่าด้วยการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาขึ้น เพื่อติดตามผลจากการสัมมนาครั้งก่อนที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2517 จากการจัดสัมมนาที่ CULI ครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอนภาษาอังกฤษเกือบทุกสถาบันอุดมศึกษาได้เปลี่ยนแปลง หรือกำลังเปลี่ยนแปลง หรือมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการ (EAP) หรือเพื่อ

พัฒนาทักษะทางการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น มีบางสถาบันการศึกษาเช่น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้เปลี่ยนแปลงมาแล้วตั้งแต่ปีการศึกษา 2518

ผู้อ่านอาจมีข้อสงสัยว่าทำไมต้องสอนอ่านภาษาอังกฤษกันอีกในระดับอุดมศึกษา เมื่อผู้เรียนทุกคนได้ผ่านการเรียนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว หรือผู้เรียนน่าจะนำหลักเกณฑ์ในการอ่านภาษาไทยที่เรียนมาแล้วในวิชาอ่านไทย มาใช้ในการอ่านภาษาอังกฤษได้ คำตอบของประเด็นแรกก็ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ว่าการเรียนภาษาอังกฤษแบบทั่วไปประสบความสำเร็จล้มเหลวตลอดมา ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจึงยังขาดความสามารถในการอ่านตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษให้เข้าใจอย่างถูกต้องและรวดเร็วได้ ส่วนประเด็นหลังนั้นก็อาจตอบได้ว่า การสอนอ่านไทยในระบบการศึกษาของไทยเรา เน้นเรื่องความเข้าใจรายละเอียดจากเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ ไม่มีการสอนและฝึกอ่านในเชิงวิจารณ์ (critical reading) อ่านเพื่อการตีความหมายอื่น (inference) อ่านเพื่อสรุปข้อความ (drawing conclusion) และอ่านเพื่อหาใจความสำคัญ (main idea) นอกจากนี้ยังไม่มีการสอนลักษณะของเรื่อง (patterns of a story) การจัดเรื่อง (passage organization) จุดมุ่งหมายของผู้เขียน (tone and intent of the writer) เป็นต้น แม้ในการสอนอ่านอังกฤษในระดับต้น ก็ไม่ได้แยกแยะการสอนออกเป็นลักษณะดังกล่าว คงเป็นการสอบแบบเก่าที่ประกอบด้วยเรื่องแล้วตามด้วยคำถามเท่านั้น (passage-with-questions pattern)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การสอนภาษาอังกฤษในลักษณะ English for Academic Purposes ที่มุ่งศึกษากิจการอ่านเป็นสำคัญ จึงยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้เป็นเครื่องมือ (tool) ในการแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ จากตำราเรียนซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นภาษาอังกฤษ

จำเนียร พริบไหว

เอกสารอ่านประกอบ

1. Anthony, Edward M., and Richards, Jack C., (ed.), *Reading : Insights and Approaches : Selected papers from the RELC Seminar (1974)*, Singapore University Press, 1976
2. Rivers, Wilga M., *Teaching Foreign - Language Skills : The University of Chicago Press*, 1968.
3. Sagarik, Panninee, "English for Academic Purposes in Thailand -- An Overview," A paper presented at the National EAP Conference at Chulalongkorn University (April 24 -26, 1978)